No. 1673 Zaterdag 22 Januari 1916. 33ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
Waterkant No 4. Overzijde.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

EEN MERKWAARDIG GETUIGENIS.

In de protestantsche *Heraut*, het blad van Dr. A. KUYPER, komt een redactioneel artikel voor, dat een merkwaardig getuigenis bevat over de persoon en positie der Pausen in den wereld-oorlog:

„De Paus, zoo zegt *De Heraut*, is in dezen oorlog opgetreden, gelijk de roomsche bladen het uitdrukken, als Leermeester der volkeren, om in naam van Christus hun de beginselen van recht en gerechtigdheid te verkondigen en op herstel van den vrede aan te dringen. Al is zijn pogen om tijdens het Kerstfeest van verleden jaar een wapenstilstand te verkrijgen, mislukt, toch was die bede zelf een nobele daad, die hem de sympathie aller harten won; en zijn verzoek om de zwaar verminkte gevangenen uit te wisselen, heeft wel degelijk succes gehad. Zoo hoog steeg dan ook de positie van den Paus, dat twee in meerderheid Protestantsche landen, die dusver geen vertegenwoordiger bij den Pauselijken Stoel hadden, zich nu gehaast hebben buitengewone gezanten naar het Vaticaan te zenden. En niet weinigen meenen, dat de Paus, die als onzijdige macht boven en buiten de volkeren staat, de meest geschikte persoon zal wezen om het initiatief voor de vredesonderhandelingen te nemen.

Nu denken we er niet aan, uit Protestantsche bekrompenheid aan den Paus deze rol van vredestichter te misgunnen. De dagen, dat men in den Paus de incarnatie zag van den Antichrist, zijn allang voorbij, en in het goedkoop antipapisme, dat nog altoos in zekere kringen der Hervormde Kerk opgeld doet, schuilt voor ons geen kracht. Aan het relletje, dat men op touw zette, toen onze regeering besloot, een buitengewonen gezant naar den Paus te zenden, deden we dan ook niet mee."

Is dit niet een zeer merkwaardig en tevens zeer te waardeeren getuigenis in een zoo onverdacht gereformeerd orgaan als de *Heraut*? Maar het laatste woord is daarmee niet gezegd. Het artikel besluit:

„Zelfs aarzelen we niet nog verder te gaan, en te erkennen, dat de Roomsche Kerk in dezen oorlog in menig opzicht een beschamend voorbeeld aan de Protestantsche kerken heeft gegeven. Terwijl de toch alzoo zwakke band, die deze Protestantsche kerken verbond, terstond bij het uitbreken van dezen oorlog, verscheurd werd, bleef de Roomsche Kerk haar eenheid bewaren en staat ze als wereldkerk buiten en boven den gevoerden strijd.

En terwijl van de Protestantsche kerken slechts een enkele synode in een neutraal land een vermaning tot de oorlogvoerende volkeren liet uitgaan, om hun bloedig spel te staken, maar van een machtige, heel het Protestantisme omvattende actie tot herstel van den vrede geen sprake was, legt de Kerk van Rome door haar Hoofd al het gewicht van haar getuigenis ten bate van den vrede, voor de conscientie der volkeren neer. Wie in later tijd de historie van dezen oorlog beschrijven zal, zal den eerepalm aan de Roomsche Kerk toereiken voor wat zij deed om aan het schrijnen de leed der menschheid een eind te maken of de gevolgen daarvan te verzachten, maar van het Protestantisme zal hij zwijgen, of alleen een klacht aanheffen over wat dit hopeloos verdeelde Protestantisme machteloos of onwillig was om te doen."

Het bovenstaand getuigenis over de eenheid der katholieke Kerk bleek een orgaan als de *Nieuwe Rott. Ct.* te machtig. Dat de Roomsche Kerk als wereldkerk buiten en boven den gevoerden strijd staat, noemt zij een „onjuiste voorstelling". En ter versterking dezer bewering wijst zij op „den strijd tusschen Duitsche en Fransche katholieken bij monde en geschrifte."

Hiertegen kwam *De Heraut* met veel nadruk op. In een nieuw artikel licht de redactie haar oordeel nader toe op een wijze, welke dit tweede stuk tot een nog merkwaardiger getuigenis stempelt, dan het eerste.

Na te hebben verklaard, dat de polemiek tusschen Duitsche en Fransche katholieken haar natuurlijk niet onbekend was en dat zij in haar vervolgartikel daar ook zelf op zou hebben gewezen, gaat de *Heraut* aldus voort:

„Dat in de Roomsche Kerk, zooals ze in de verschillende landen zich openbaart, verschil van inzicht omtrent dezen oorlog wordt gevonden; dat de Fransche geestelijkheid het voor de Entente, en de Duitsche voor de Centrale Mogendheden opneemt; en dat dit zelfs tot een vrij heftige polemiek onderling aanleiding heeft gegeven, spreekt wel van zelf en kon ook niet anders verwacht worden. Maar de Roomsche Kerk als *geheel*, en daarop doelden we, heeft zich stipt buiten dezen strijd gehouden. Als wereldkerk staat ze boven deze nationale verschillen. Ze is soepel genoeg om dit verschil, in sympathie tusschen haar leden te dragen, en de eenheid harer Kerk ging daardoor geen oogenblik te loor. En daarom kon de Paus als hoofd en vertegenwoordiger dezer Kerk het woord van vrede tot alle volkeren richten en verwachten zelfs niet weinigen van hem, dat hij de vredesmiddelaar zal zijn.

Het baat niets als Protestanten de beteekenis van dit feit te willen verkleinen of wegdoezelen. Struisvogelpolitiek was altoos een slechte politiek. Het feit is er nu eenmaal, dat terwijl deze oorlog alle internationale banden op het gebied van het sociale leven, van de wetenschap en van de kunst, verbroken heeft, de Roomsche Kerk alleen haar internationale eenheid heeft bewaard en daardoor een schitterende proeve te meer heeft afgelegd van de vastheid en hechtheid van haar organisatie. Neem slechts, om de beteekenis van dit feit te gevoelen, wat aan het Socialisme overkwam. Ook het Socialisme was er trotsch op, een internationale organisatie te bezitten, die de proletariërs van alle landen vereenigde onder één banier. Zoo machtig waande deze organisatie zich zelf te zijn, dat haar leiders beweerden elken oorlog onder de volkeren te kunnen verhinderen. En wat heeft de uitkomst geleerd? Nauwelijks barstte de wereldoorlog uit, of het nationale gevoel kreeg de overhand, de socialistische groepen in elk land, Italië uitgezonderd, stemden voor de oorlogscredieten, elke band onderling werd verbroken, de Internationale sprong uiteen, en al poogde Troelstra op het Kopenhaagsche congres te redden wat te redden was, de breuke is zoo diep, dat men zelfs vreest, dat na den oorlog nog jarenlang herstel der internationale onmogelijk zal wezen. Zoo bleek, hoe bij de eerste stormvlaag van dezen wereldorkaan het schijnbaar zoo hechte huis van de Internationale ineenstortte en van den monumentalen bouw niets dan een jammerlijke puinhoop over bleef. Stel daar nu tegenover de Roomsche Kerk. Haar internationale organisatie bleek zoo hecht, dat nu, nadat de oorlog bijna anderhalf jaar gewoed heeft, nog niet één steen losraakte uit de voegen. Ze staat om het stoute beeld van Schaepman over te nemen, als rots onwankelbaar te midden van de hoog opspattende golven van menschelijke passie. Haar eenheid bleef ongerept bewaard; haar leeken en priesters mogen op de slagvelden tegenover elkander staan, maar ze blijven verbonden door de eenheid hunner Kerk, en als de Paus straks de Kardinalen of bisschoppen dezer volkeren naar Rome roept, ontmoeten ze daar elkander en werken broederlijk saam, zooals geen socialist uit Duitschland meer met een socialist uit Frankrijk zou doen."

Niet alleen voor het Socialisme zoo gaat de *Heraut* voort, maar evenzeer voor het Protestantisme ligt daarin een beschamend voorbeeld.

„Wanneer wij als Protestanten vaak tegenover de uitwendige eenheid van de Roomsche Kerk roemen op de geestelijke eenheid, die de Protestanten verbindt, dan is daarvan op dit oogenblik toch al zeer weinig te merken. Alle geestelijke banden tusschen de groote Protestantsche Kerken zijn doorgesneden Van de gemeenschap der heiligen wordt niets meer bespeurd. De Christelijke liefde heeft voor den bittersten haat plaats gemaakt. In stee dat Christus Kerk in deze landen optreedt om bij regeering en volk aan te dringen op herstel van den vrede tusschen Christen natiën, weerklinkt van de Duitsche kansels het *Gott strafe England*, en ontzien Engelsche (Anglikaansche) geestelijken zich niet om te prediken, dat de Duitschers als ongedierte moeten worden uitgeroeid van de aarde. Vredesstemmen gaan er bij deze volkeren op, maar in Duitschland komen ze van de socialisten: en toen in 't Hoogerhuis van Engeland een enkele lord voor een eerlijken vrede pleitte, om aan 't bloedvergieten een eind te maken, zweeg heel de hooge geestelijkheid der Anglikaansche Kerk en betuigde niet één bisschop zijn adhaesie. Hoeveel hooger staat dan niet het Episcopaat der Roomsche Kerk in Frankrijk dat, toen de Regeering een pastoor wilde gevangen zetten, omdat hij het Evangelie van den vrede gepredikt had, zich met dezen pastoor solidair verklaarde. En hoe droef is het voor ons Protestanten niet, dat waar geen aartsbisschop der Engelsche Kerk en geen landssynode van Duitschland voor den vrede pleiten kwam, de Paus van Rome alleen dit wel deed."

En de diepere oorzaak van dit verschijnsel?

Die ligt — zegt de *Heraut* — ongetwijfeld daarin, dat Rome een wereldkerk bleef en de Protestantsche Kerken in de *Volkskerk* zijn opgegaan.

„Christus heeft juist tegenover de nationale Kerk van Israël een katholieke, d.w.z. een algemeene, heel de wereld omvattende Kerk gesticht. Zijn apostelen zond hij uit om zijn Evangelie aan alle volkeren te prediken en ze tot zijn discipelen te maken. De Apostelen wijzen er daarom telkens op in hun brieven, dat in Christus geen Jood of heiden, geen Griek of Barbaar meer is, en dat de gemeente van Christus boven deze nationale verschillen staat. Rome mag dit katholieke karakter der Kerk op de uitwendige wijze hebben opgevat, (? ? Red. *Am.*) maar ze handhaaft toch de eenheid van heel de Christelijke Kerk en stichtte geen nationale, maar een wereldkerk. Het Protestantisme beging van meet af de fout, deze wereldkerk op te lossen in nationale kerken, die geheel los naast elkander stonden, zonder eenig verband. De Kerk van Christus werd daardoor *Volkskerk*; ze nam een nationaal karakter aan, ze huwde zich met den Staat. De Luthersche Kerk werd Duitsch in hart en nieren en heeft dan ook buiten de Germaansche landen nooit wortel kunnen schieten. En de Anglikaansche Kerk was zoo nauw met het Engelsche volksleven verbonden, dat ze, in plaats van den Paus den Koning van Engeland tot haar hoofd koos en door het Parlement haar belijdenis en liturgie liet vaststellen......

Men weet, hoe men de Hervormde Kerk in ons land bij voorkeur niet als de Christelijke of Gereformeerde Kerk, maar als de *vaderlandsche* Kerk bestempelt."

Hoe bitter deze fout zich gewroken heeft, heeft de historie wel getoond, besluit de *Heraut*:

„Ze brak de eenheid en daardoor ook de macht der Protestantsche Kerken naar buiten, en is mee oorzaak geweest dat de Roomsche Kerk den vooruitgang van het Protestantisme stuitte en zelfs een deel van 't reeds veroverde terrein daaraan weer ontnemen kon. Ze draagt mee schuld er aan, dat straks in deze Protestantsche Kerken allerlei dwalingen en ketterijen konden binnendringen en vrij spel kregen, omdat er geen algemeen concilie was, dat deze ketterijen veroordeelde, en de [illegible] waren. En ze is ook nu in dezen schrikkelijken oorlog, waarin de Christen-natiën elkaar vermoorden, de oorzaak, dat de Protestantsche Kerken niet in staat waren, om naar Christus last een woord van vrede tot de volkeren te richten. Niet alleen, omdat ze, elk in haar isolement levend, een centraal en internationaal orgaan missen, om dat woord met de autoriteit van al de Protestantsche Kerken tot de volkeren te laten uitgaan, maar vooral omdat ze opgeslorpt door het nationale leven, niet boven dezen politieken strijd staan, maar midden erin, en dientengevolge de geest, die thans in haar leeft en werkt, helaas veel meer de geest van rassenhaat en nationale antipathie is, dan de geest van Christus, die de volkeren tot liefde moest verbinden."

Wij hebben aan deze citaten weinig toe te voegen. Ze spreken zoo luide en krachtig voor zich zelf, dat elk commentaar als overbodig is te beschouwen.

BOVENWINDSCHE STEMMEN.

I.

St. Martin, 11 Januari '16.

Laat ons beginnen bij het einde. Zondagmorgen 9 Januari zijn we op St. Martin aangekomen, na een reis van 12 dagen.

Vlug was de reis niet en daarbij zeer slecht vanwege stroom en tegenwind. We troffen het anders zoo mooi bij onze uitvaart op Dinsdag 28 December 1915. Dagen lang was de stroom sterk Noord geweest in de richting van Aruba, terwijl wij naar Bonaire moesten, maar God dank, tegen den middag van 27 December werd de stroom gebroken en keerde zich Zuidwaarts in de richting van Bonaire. Ons vertrek van Curaçao, eerst bepaald op dienzelfden dag, werd uitgesteld tot den volgenden middag. Gelukkig bleef de stroom goed, de zee was niet al te ruw en de wind stevig Noord-Oost.

Menig vriendenhand werd gedrukt, een goede reis ons toegewenscht, en los gingen de kabels klokslag vier uur. De wakkere loods H. VAN DER HOEVEN sleepte de *Estelle* met een flink vaartje de haven uit tot vlak achter het fort *Amsterdam* in volle zee. De loodsboot dobberde niet op de baren, maar wipte woest en wild, sloeg telkens met een plof op de golven terug, onwillig om nog langer in zee te blijven. De loods stond stoer en stijf aan het stuurrad, als bedwong hij zijn slingerend schip en wuifde ons het afscheid toe. Nog een blik op het heerlijk panorama van onze havenstad, schitterend met frissche, vroolijke kleuren in vollen zonnegloed. O, wat is onze stad mooi gelegen, hoe sierlijk breidt ze zich uit tegen de bergen, met welk een trots opent de haven den doorgang zelfs voor de grootste schepen midden door de straten der stad. Onze haven is onze hoofdstraat en we wenschen daarin ook het drukste verkeer.

De *Estelle* schoot weg als een vallende ster, als een pijl uit den boog en voerde ons vlug langs Pietermaai, Pen, Vianen, Koraal Specht, Jan Zoutvat den millioenenberg van Sta. Barbara tegemoet. Toen we tegenover de Fuikbaai kwamen, werden daar de lichtjes ontstoken en liep het tegen half zeven. We konden nog juist onderscheiden, dat het al een aardige verzameling wordt van groote loodsen en kleinere gebouwtjes, een heel dorp op zich zelf. Moge de phosphaatmijn van Sta. Barbara nog jaren lang goud opbrengen aan de aandeelhouders en veel werk verschaffen aan onze bevolking.

Sta. Barbara was de eerste hulp in den nood om ons over het doode punt heen te brengen, de phosphaatontginning is een groote zegen geweest in de droge maanden voor de buitenbevolking van het tweede district. Veel honger werd er door voorkomen, in sommige families een begin van welvaart gebracht. De Directie van *Sta Barbara* is uitstekend; de Heeren toonden zich immer bereid te luisteren naar redelijke wenschen en verlangens van het werkvolk, terwijl zij zelfs tegemoet komen aan de bevolking bij het bereiden van eten of de verdeeling der werkzaamheden om de werklieden in de gelegenheid te stellen aan hun godsdienstplichten te voldoen.

Het was zoetjesaan donker geworden en het souper stond opgediend. Van de achttien eerste klas passagiers verschenen er maar drie aan tafel. Onze vriendelijke Kapitein, D. VAN DER POEL nam de honneurs waar en bediende ons persoonlijk. Had de goede man de vriendelijkheid zoo ver gedreven, ons ook te voeren, dan hadden we misschien iets meer kunnen gebruiken, nu hadden we onze eigen handen te veel noodig om ons zelf vast te houden en het eetgerei af te weren. Het was een voortdurend geschuif van borden, lepels, messen en vorken, zoodat we met de grootste moeite wat thee dronken en een paar beschuiten knabbelden. Toen maar weer gauw naar boven.

En het was hoog tijd ook.

De eetsalon dient tevens tot slaapzaal, en nu hadden onze goede Zusters, 6 in getal, zich reeds een paar uur zoo goed mogelijk gehouden en waren op het dek gebleven om Mgr. VUYLSTEKE gelegenheid te geven ongestoord te soupeeren. Niet zoodra kwamen we echter boven, of de zeezieke zusters zochten de kooien op. Voor de zes zusters waren er maar vier slaapgelegenheden in de salon. Aan de familie VEERIS met moeder en baby was een cabine afgestaan, terwijl de tweede voor den Apostolisch Vicaris gereserveerd bleef. Monseigneur stond er echter op, dat ook zijn cabine aan de Eerw. Zusters zou worden gegeven en besloot zelf den nacht op dek door te brengen.

De Oostpunt van het eiland Curaçao is zeer laag, vlak en donker. Een vuurtoren op *Punt Kanon* zou geen weelde zijn. De scheepskapiteins oordeelen het zelfs noodzakelijk. Persoonlijk hebben we kunnen waarnemen, dat het licht van Klein Curaçao volstrekt niet tot de Oostpunt draagt. Als leek in 't vak zouden we dat lage, vlakke land, omgeven door riffen en rotsen, zeer gevaarlijk vinden in een donkeren nacht. We hoorden, dat de meeste zeilvaarders des avonds of 's nachts niet tusschen Klein Curaçao en de Oostpunt door durven varen. Een vuurtoren op *Punt Kanon* zou de scheepvaart zeer veel ten goede komen, vooral de *Red „D"* booten en de kleine zeilers zullen er bij winnen.

Tegen half negen zagen we het licht van *Klein Curaçao*. De afstand

DE BEGROOTING VOOR 1916

Memorie van Antwoord.

In de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp werd verklaard, dat de raming der uitgaven ook het jaar 1916 binnen de perken van het bepaald noodzakelijke gehouden is, omdat de nog altijd ongunstige omstandigheden niet toe laten om kredieten uit te trekken voor maatregelen, die voorloopig nog uitstel kunnen lijden. Die overweging geeft naar de ondergeteekende meent, onder de bedoelde omstandigheden, het juiste standpunt aan, dat moet worden ingenomen bij de beschikbaarstelling van gelden tot dekking van de huishoudelijke uitgaven van eene kolonie, die hare begrooting nog steeds door eene aanzienlijke bijdrage uit 's Rijks schatkist sluitend moet maken.

Ondanks de bijzondere omstandigheden is niettemin een belangrijk bedrag op de ontworpen begrooting gebracht, ten einde de havenverbetering krachtig te kunnen doen voortzetten; bovendien is daarneven gerekend op uitgaven om te kunnen geraken tot eene gewenschte regeling van de gezondheidsdienst te Willemstad, terwijl verder, zooals blijkt uit de kredieten, uitgetrokken o. a. bij de artt. 15, 15 *bis*, 37 en 38 *bis*, rekening gehouding is met de belangen van de stroohoeden-nijverheid, van de visscherij en van den landbouw.

Voorts is ook in andere opzichten — welke echter bij de ontwerp-begrooting niet tot uiting behoefden te komen — aan de bevordering van voormelde belangen der kolonie aandacht geschonken. Uit hetgeen hieronder volgt zal daarvan nader kunnen blijken.

Voor het verwijt als zou de begrooting niet doen blijken van een duidelijk inzicht in de verheffing der kolonie en van een krachtig willen om de kolonie tot hoogeren bloei te brengen, bestaat dan ook geen grond.

Onder hoogerbedoelde maatregelen, welke, naar met voldoening mag worden vastgesteld, aan andere leden niet waren ontgaan, zou ook zeker gaarne een plaats zijn ingeruimd aan eene verbeterde scheepvaart-verbinding tusschen de eilanden onderling. De gevolgen, welke de oorlog ten aanzien van de scheepvaart in het algemeen heeft gehad, verklaren echter gereedelijk, dat de in het werk gestelde pogingen, om die verbetering te verkrijgen nog niet tot uitkomst hebben gehad, dat bij dit wetsontwerp met de daarmede gepaard gaande kosten rekening gehouden is kunnen worden. Intusschen doet het den ondergeteekende genoegen te kunnen mededeelen, dat de Gouverneur nog onlangs in de gelegenheid is kunnen worden gesteld, overleg te plegen met eene stoomvaartonderneming over de totstandbrenging van een geregelden stoomvaartdienst.

Al bevat dus het begrootingsontwerp nog geen daartoe strekkend voorstel, zoo volgt uit het medegedeelde, dat de zaak geenszins uit het oog werd verloren.

In de hoogerbedoelde Memorie is medegedeeld, dat aan den Gouverneur machtiging is verleend,—een machtiging waaraan voorloopig uitvoering is gegeven—om onderhandelingen aan te knoopen, ten einde na te gaan of eene aanbesteding van de werken tot verbetering van de haven zou zijn te verwezenlijken. Er is dus nog niet tot aanbesteding besloten.

In afwachting van de nader te nemen beslissing worden de werkzaamheden, ook naar het oordeel van prof. dr. J. KRAUS, zoo goed mogelijk in eigen beheer voortgezet. Met het oog op de mogelijkheid dat van eene aanbesteding niets kan komen, is bij de nota van wijzigingen (stuk No. 15) het bedrag aangevraagd, dat voor deze werkzaamheden in eigen beheer gedurende het volle jaar 1916 noodig wordt geacht.

Het vooruitzicht bestaat inderdaad, dat beschikt zal kunnen worden over de diensten van een zeer bekwaam geacht deskundige voor de totstandbrenging van de regeling van de gezondheidsdienst. Het zal ongetwijfeld van de zijden der koloniale autoriteiten niet ontbreken aan hartelijke medewerking bij het uitwerken van de regeling, waarover Minister PLEYTE reeds met den Gouverneur in beginsel tot overeenstemming was gekomen.

Met betrekking tot de ter sprake gebrachte toestanden op sexueel-hygiënisch gebied geeft de ondergeteekende toe, dat de toestanden bedenkelijk zijn. Het voornemen bestaat dan ook, om aan den uit te zenden deskundige waarvan zooeven melding werd gemaakt, opdracht te geven om aan dit onderwerp zijn bijzondere aandacht te wijden en na te gaan in hoeverre het mogelijk is door andere wettelijke middelen dan de reglementeering de besmettingshaarden te bestrijden.

Van de gelegenheid wordt gebruik gemaakt om bij Nota van wijziging als onderartikel 31 *bis* een memoriepost op te nemen ter zake van de kosten in verband met de beoogde regeling van den gezondheidsdienst.

Ten aanzien van de bevindingen van den in het Voorloopig Verslag bedoelden deskundige op onderwijs gebied moge de ondergeteekende verwijzen naar hoofdstuk I van het Koloniaal Verslag van 1915. Zooals daaruit blijkt is die deskundige ten gevolge van de tijdsomstandigheden niet in de gelegenheid geweest om vóór de aanvaarding van zijne taak zich hier te lande daartoe voor te bereiden. Van de omstandigheid dat deze inspecteur zich thans met ziekteverlof hier te lande bevindt, is gebruik gemaakt om hem op te dragen studiën te maken ten behoeve van de door hem aan het onderwijs in de kolonie te geven leiding.

De maatregelen, welke tot nu toe van bestuurswege in het belang van de hoedennijverheid genomen zijn, waren gericht op de verbetering van de techniek en de verspreiding van de kennis daarvan door de instelling van leergangen voor vlechtonderwijs. Voorts wordt er voortdurend naar gestreefd om zich de beschikking over goed stroo te verzekeren, daar de kolonie zelve die grondstof niet oplevert. De koloniale verslagen van de laatste jaren—dat van 1915 onder § 3 van hoofdstuk N—bevatten uitvoerige mededeelingen omtrent die nijverheid.

Van de zijde der Regeering is voorts de aandacht gevestigd op betere verzorging van de commercieele zijde van het bedrijf. Daarmede werd in de eerste plaats beoogd te bevorderen, dat aan de bij de nijverheid betrokken werkkrachten een ruimer loon verzekerd wordt dan zij voor een groot deel thans uit het bedrijf trekken en voorts om een geregelden afzet van de hoeden in Nederland en aan buitenlandsche markten te waarborgen. Daartoe zou het bedrijf op coöperatieven grondslag behooren te worden ingericht. Het met den Gouverneur daaromtrent geopend overleg is nog niet afgeloopen.

De Bataafsche Petroleum Maatschappij heeft op Curaçao terrein aangekocht voor de vestiging van eene petroleumraffinaderij.

Ook de ondergeteekende verheugt zich ten zeerste over de aanstaande totstandbrenging van die inrichting met het oog op de verhooging van de algemeene welvaart in de kolonie, welke daarvan het gevolg zal zijn.

De inkomsten, welke onmiddellijk ter zake van de ontginning der phosphaatmijnen van Santa Barbara in de koloniale kas vloeien, zijn die, welke wegens uitvoerrecht op de verscheepte phosphorzure kalk worden verkregen. Overigens komt, als middellijk gevolg van de ontginning, aan de kolonie nog ten goede het loodsgeld, dat van de schepen, welke phosphorzure kalk komen halen, geheven wordt.

De ontginning is krachtig ter hand genomen; omtrent de vooruitzichten kunnen nog geen stellige verzekeringen worden gegeven.

Volgens de jongste van den Gouverneur ontvangen mededeeling waren 200 arbeiders bij de ontginning werkzaam.

Zooals medegedeeld is in de Koloniale Verslagen van 1911 en 1912 is de post voor draadlooze telegrafie te Willemstad in het begin van 1911 van een wind-turbine-inrichting voorzien, ten einde het benzinegebruik zooveel mogelijk te doen vervallen en daarmede de uitgaven te verminderen, en zijn de posten op Aruba en Bonaire reeds aanstonds bij de oprichting van zulk eene inrichting voorzien.

De beide laatstgenoemde posten voldoen geheel aan de daarvan gekoesterde verwachtingen; de wind is op Aruba en Bonaire in den regel sterk genoeg voor het laden der accumulatorenbatterijen.

Op het eiland Curaçao is echter de wind gewoonlijk niet gunstig voor dat doel, zoodat men op het station te Willemstad veelal gebruik moet maken van een motor. Tot voor korten tijd gebruikte men daartoe de op den post nog aanwezige benzinemotor, maar sedert Augustus 1915 is die motor, welke niet meer naar behooren werkte, vervangen door een oliemotor.

Voor zoover mogelijk maakt men echter, ter besparing van kosten, gebruik van den wind-turbinemolen.

Reeds sedert verscheidene jaren wordt er op St. Eustatius met gunstigen uitslag katoen verbouwd. In de laatste vier jaren werd telken jare tusschen 18 000 en 28 000 K. G katoen uitgevoerd. Het is dus reeds uitgemaakt, dat de katoenteelt op dat eiland slaagt. Evenals bij elk gewas worden echter ook daarbij tegenslagen ondervonden en het is daarom zeer gewenscht, dat nog een tweede gewas naast de katoen wordt verbouwd. Daartoe komt sisal in de eerste plaats in aanmerking, omdat de daarmede door het bestuur in in de jaren 1915—1911 ondernomen proeven zeer goed geslaagd zijn en omdat gebleken is, dat de gewonnen vezel van goede hoedanigheid is. De weersomstandigheden zijn bovendien op de bovenwindsche eilanden der kolonie gunstiger dan op de benedenwinsche, zoodat verwacht mag worden, dat de uitslag van deze onderneming gunstiger zal zijn dan die van de aanplantingen op Curaçao.

Gelijk reeds vroeger werd medegedeeld, zijn de proeven om tot verbetering van het visscherijbedrijf te geraken ten einde gebracht. Hetgeen nu nog gedaan wordt bepaalt zich tot het verleenen van voorschotten aan visschers voor den aankoop van vaartuigen en vischtuig en het in bedrijf houden, door een particulier, van de koelhuizen op Aruba en op Curaçao. De beschikking over de diensten van een raadsman voor visscherij-zaken is, ook naar het oordeel van den Gouverneur, noch bij het een noch bij het ander noodig; de ondergeteekende kan dus niet inzien, in welk opzicht de belangen van het visschersbedrijf op Aruba de bestendiging van de genoemde betrekking in 1916 noodzakelijk maken.

De Minister van Koloniën a. i.,
J. J. RAMBONNET.

Nota van Wijziging.

Tusschen de onderartikelen 31 en 32 van het wetsontwerp wordt een nieuw onderartikel 31 *bis* opgenomen, luidend:

„Kosten in verband met de regelingen van den gezondheidsdienst."

Memorie.

Begrooting van 1916.
Verslag der Rapporteurs.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1916 is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Verhooging van de Begrooting van 1915.

Antwoord van den Minister.

De Eerste Sisal Cultuur Maatschappij, die in het najaar van 1909 tot stand gekomen is, heeft in den loop van het daaropvolgend jaar hare onderneming tot het verbouwen van sisal op het eiland Curaçao gevestigd.

Daar dat gewas onder gunstige omstandigheden eerst na verloop van vijf tot zes jaren tot vollen wasdom komt, zou de in 1910 aangevangen en in de volgende jaren voortgezette aanplant in den loop van 1915 of 1916 voor het eerst oogstbaar blad moeten opleveren.

Zooals in de Memorie van Toelichting is medegedeeld, zijn de omstandigheden ten gevolge van twee zeldzaam langdurige tijdperken van droogte voor het bedrijf buitengewoon ongunstig geweest. Niettemin is de eerste aanplant zoover gevorderd, dat een aantal planten in 1916 tot vollen wasdom zullen zijn geraakt, zoodat in dat jaar met het snijden van blad kan worden aangevangen.

Inderdaad zijn tot dusver geen geldelijke voordeelen verkregen; zij zouden, zooals uit het voorafgaande blijkt, in elk geval toch eerst in het loopende jaar bereikt kunnen zijn.

Verscheidene andere op kleine schaal ondernomen aanplantingen van sisal hebben reeds uitgewezen, dat het gewas in Curaçao, niettegenstaande de herhaaldelijk voorkomende tijdperken van droogte, goed kan gedijen; alleen duurt de groeitijd er langer dan elders. Echter zal door eene goed geslaagde proef moeten worden uitgemaakt of ook bij aanplant op groote schaal gunstige uitkomsten mogen worden verwacht. Het is het doel der onderneming daaromtrent zekerheid te verkrijgen. Ten gevolge van de reeds vermelde ongunstige omstandigheden is het nog niet mogelijk eene uitspraak te doen; de ondervonden tegenslag geeft nog geen grond om aan de levensvatbaarheid te twijfelen. Om het welslagen te bevorderen zal de grond worden bewerkt overeenkomstig het droogbouwstelsel — het „dryfarming-system" — dat in de droge streken van Noord-Amerika wordt toegepast. Voor de bestudeering van dat stelsel heeft de gouvernements-landbouwkundige eene studiereis in die streken gemaakt.

De terugbetaling van de voorschotten mag bij redelijk slagen van de cultuur ongetwijfeld verzekerd worden geacht.

Naar aanleiding van de dienaangaande gestelde vraag moge de ondergeteekende mededeelen, dat, blijkens de jongste balansrekening van de maatschappij, zij, behalve het van de kolonie Curaçao verkregen voorschot van f 25,000, nog eene obligatieschuld van f 75,000 te haren laste heeft.

Begrooting van 1914

(*Nota naar aanleiding van het Verslag*).

Naar aanleiding van de opmerking, dat ook uit deze wetsvoorstellen wederom blijkt hoe onnauwkeurig de op de begrooting van Curaçao voorkomende ramingen plegen te zijn, zal de ondergeteekende den Gouverneur uitnoodigen de ramingen zooveel doenlijk beter te doen verzorgen. Intusschen moge de ondergeteekende er al aanstonds de aandacht op vestigen, dat, in verband met het tijdstip, waarop de begrooting aan den Kolonialen Raad moet zijn aangeboden, het ontwerp daarvan reeds in Januari van het voorafgaand jaar moet worden samengesteld, d. i. op een tijdstip, waarop nog geen voldoend overzicht over de in het daaraan voorafgaand jaar gedane uitgaven kan zijn verkregen. Het schijnt daarom twijfelachtig of in vele gevallen wel zuiverder ramingen mogelijk zullen zijn.

Zooals blijkt uit de toelichting in den uitgewerkten staat van de ontwerp-begrooting voor 1914, met betrekking tot de art. 52, 70, 87 en 122, zijn de ramingen van de bijdragen voor bijzondere scholen gegrond op den toestand op 1 Januari 1913, d. i. op den toestand, die ten tijde van het gereedmaken van de begrooting bekend was. Tusschentijds ontstaan echter doorgaans wijzigingen in dien toestand, welke overeenkomstig de wettelijke regelingen diensaangaande aanspraken geven op verhoogde bijdragen. Met het oog hierop zal het duidelijk zijn, dat de ramingen slechts zelden geheel juist kunnen zijn.

Omtrent de overschrijding van de bij de hoogergenoemde artikelen toegestane bedragen voor de aanschaffing van schoolbenoodigdheden is den ondergeteekende slechts bekend, dat voor de gebleken behoefte voor de aanschaffing van het benoodigde meer dan de toegestane sommen besteed is moeten worden.

Het is den ondergeteekende niet bekend waarom in 1914 geen aanvragen om landbouwkredieten zijn ingekomen. De Gouverneur van Curaçao heeft het als een voldongen feit medegedeeld.

Nogmaals A. V. O. NEPTUNUS.

Wat wij 14 dagen geleden schreven over de *Aruba-Visch-Onderneming „Neptunus,"* wordt in de laatste correspondentie uit Aruba in *La Cruz* een gevoeligen knak toegebracht.

Wij vroegen om nog méér booten, opdat een nog grootere uitbreiding kon gegeven worden aan het visschersbedrijf op Aruba, doch nu schrijft de correspondent van La Cruz dat voor bijna 14 dagen geleden een zestal visschersbooten werkeloos in de Paardenbaai van Aruba lagen. Dat waren booten, het vorig jaar op voorschot van 't Gouvernement

---

naar Bonaire is zoo groot niet, maar de vaart is daar niet veilig, zoodat de Kapitein toch wat verder uitwijkt om eerst tegen den morgen vasten koers te zetten naar de haven

Wie zal de ellende beschrijven van de zeezieke passagiers gedurende dien langen nacht! Die nacht duurt op een zeilschip, bij gebrek aan goede verlichting, van half zeven 's avonds tot half zeven in den morgen, of twaalf volle uren. Vreeslijk lang! Bijna geheel hulpeloos en zonder bediening! De scheepsjongen PIETER deed zijn best, maar alleen kon hij het onmogelijk af.

Wat zullen die arme zieke Dames in cabines en kajuit verlangd hebben naar een stoombootje, dat hen in vier uren overbrengt, terwijl nu de reis 17 uren duurde, en nog volstrekt niet tot de slechtste behoorde.

Maar de Heeren boven op het dek verlangden niet minder naar een betere scheepsgelegenheid. Aan slapen viel niet te denken, evenmin aan een schuilplaats voor regen en wind. De nacht was koud, de wind hield één wakker en van tijd tot tijd kwam een regenbuitje onzen moed verwateren. Werkelijk, er behoorde moed toe vroolijk te blijven en tevreden in dien langen, kouden, donkeren, slapeloozen nacht. Tegen half één kwam het maantje ons gezelschap houden en stelde ons in staat elkander tenminste te zien. Van praten kwam niet veel, maar toch klonk van tijd tot tijd een gulle lach, als er een zeetje over kwam, of een deftige passagier met stoel en al omkantelde en tegen de wereld sloeg

Al hadden we soms pret, we voelden ons toch ellendig op dat zeilschip en zagen wel wat tegen de verdere reis op. Nog zes, zeven dagen als vastgebonden blijven aan 'n stoel, zonder zich te kunnen verroeren, blootgesteld aan zon, wind en regen op het dek, of aan onaangename geuren beneden in de kajuit, 't is geen pleizierig vooruitzicht. We wisten toen nog niet, dat de reis bijna twee volle weken zou duren en dat het weer onstuimig worden zou en de zee opgezweept tot storm.

Neen, een zeilboot is geen vervoermiddel voor passagiers bij langere tochten. Hoe goed de Kapitein ook voor alles had gezorgd, hij kon z'n ruimte niet grooter maken en den opstekenden storm niet bedaren.

De stoomboot is noodzakelijk voor een reis naar de Bovenwindsche Eilanden. De tocht is te lang, de Caraïbische zee te vol en te open Als we niet wisten, dat de Gouverneur zijn uiterste best doet om zoo spoedig mogelijk een stoomverbinding te krijgen, zouden we onbeschroomd durven verklaren, dat het een schande is voor het Nederlandsch Gouvernement z'n ambtenaren per zeilschuit te laten reizen.

't Is gewoon weg geen doen voor een fatsoenlijk mensch.

Ons eeresaluut aan onze Eerw. Zusters, die jarenlang dien tocht maakten zonder veel klagen.

Nu we het zelf hebben meegemaakt, komen we op voor het algemeen belang der passagiers, vooral die naar de Bovenwinden. Een reis per Gouvernementsschoener staat gelijk met een veroordeeling tot cellulaire gevangenis, plus al de naarigheid der zeeziekte in haar walgelijksten vorm.

Dat mag en kan niet langer zoo.

Het Gouvernement, dat zijn ambtenaren verplaatst, mag hen niet noodzaken gebruik te maken van zulk een onbeholpen middel van verkeer. Een man met vrouw en kinderen voelt zich eenvoudig wanhopig, als hij dagen lang opgesloten moet blijven in een kleine cabine en voor Dames is het onmogelijk op het dek te zitten.

Best kunnen we ons begrijpen, dat er weinig liefhebbers zijn onder de jonggetrouwde ambtenaren voor vacatures op de Bovenwinden.

Een stoomverbinding zal het de Gouverneur heel wat gemakkelijker maken bij de verplaatsing van ambtenaren.

Een stoomverbinding is onder verschillende opzichten van koloniaal belang. *Sapienti sat.*

Maar genoeg de stoomboot komt, daar zijn we zeker van, we stellen het volle vertrouwen in ons diligent Bestuur.

Woensdag 29 December hadden we Bonaire vlak voor ons. Het weer was buiig en de zee ruw. Toen de zon op was, werd het langzamerhand beter en genoten we van de vaart langs de kust.

Wat is het daar duidelijk te zien, dat de zee de rots wegvreet en afslijpt. Langs den kust zagen we vlak boven het water rotsplaten hangen van een paar Meter breed. Hier en daar waren die rechtgeslepen platen afgeknapt en in zee gestort. De rots waar zij van afvielen toonde een steilen wand, alsof de brokken er met een scherp mes afgesneden waren.

Tusschen Klein Bonaire en de Playa door bereikte de *Estelle* haar ankerplaats; de zee is te ondiep bij den steiger voor een diepgaand schip en onze schoener ligt 13 voet diep.

De loods had de vriendelijkheid ons aan wal te roeien. Andere gelegenheden om naar wal te gaan, schijnen niet te bestaan. Omstreeks negen uur waren we gearriveerd aan onze eerste landingsplaats.

Pr. R. J. C. Wahlen.

Wordt vervolgd.

aan de visschers gegeven, op conditie de waarde ervan gelijdelijk in visch af te betalen. Die visschers hebben indertijd die conditie geaccepteerd. Nu echter maken zij bezwaar, en weigeren verder van die booten gebruik te maken, voorgevende alsof het contract met het Gouvernement aangegaan, boven hun krachten is. Erger nog is, dat in den laatsten tijd een 20tal visschers naar Venezuela vertrokken is, om daar te gaan werken.

Over de voorwaarden van dat contract door de Visschers met het Gouvernement gesloten, kunnen wij niet oordeelen, om de eenvoudige reden, dat wij de condities er van niet kennen, en bovendien een dergelijke zaak te beoordeelen aan *deskundigen* moet overgelaten worden. Wij weten niet, of die visschers door anderen zijn opgestookt, of dat hun door ondervinding gebleken is, dat die condities te bezwarend zijn. De zaak *a priori* beschouwend, lijkt ons hun zaak zeer zwakjes te staan. Is eenmaal het contract geteekend, dan moeten door beide partijen de verplichtingen worden nagekomen En zouden werkelijk de condities zoo bezwarend zijn? Nog eens: wij zijn van oordeel, dat dit alleen door *deskundige* scheidsrechters kan uitgemaakt worden. Maar deze omstandigheid pleit zeker in der visschers nadeel, dat het visschersvolkje van *Ranchoe* een zeer groot quantum van zijn verdiensten aan drank verkwist, en dat het evenzeer bekend is, dat hoe meer visch er gevangen wordt en hoe hooger de verdiensten zijn, des te sterker in de buurt van *Ranchoe* aan Bacchus geofferd wordt. Het ligt toch zeker niet op den weg van het Gouvernement, een dergelijke levenswijze door onzinnige voorschotten te steunen.

Wij weten evenmin of het vertrek van die 20 visschers naar Venezuela verband houdt met het weigeren dier booten, of geheel los op zich zelf staat. Het lijkt ons onder deze omstandigheden, voor het Gouvernement een prachtige gelegenheid de proef op de som te leveren. Ook in de buurtschap *de Noord* wonen tal van visschers, die beter ter goeder faam bekend staan dan die van *Ranchoe*, en die, naar wij meenen, verlangden eveneens op diezelfde condities visschersbooten van het Gouvernement te ontvangen. Welnu, men roepe de visschers van de *Noord* op, en neme de proef. Zoo blijft de visschersvloot van Aruba ten minste voorloopig voltallig en er bestaat evenmin gevaar, dat er op Aruba gebrek kome aan dit gewone volksvoedsel en tevens kan 't mogelijk zijn, dat Neptunus ook zijn bedrijf kan voortzetten en ijs-visch naar Curaçao verschepen.

Is het na het voorgevallene nu nog noodig de visschersvloot van Aruba nog verder op **dezelfde wijze** (door voorschotten van het Gouvernement) uit te breiden?

Voorshands zouden wij nu *niet* in dezen zin durven te adviseeren.

Dit zal geheel afhangen of de proef met de visschers van de *Noord* naar wensch slaagt.

Er is nog een andere factor. Op Aruba is visch het volkvoedsel bij uitnemendheid. En nu is het een feit, dat niet te ontkennen valt, dat het vorige jaar juist in die dagen, toen het grootst aantal visschen uit het koelhuis aldaar naar Curaçao werd verzonden, op Aruba zelf er groot gebrek aan visch was. Bijna alles ging naar Curaçao. Dat stemde tot ontevredenheid. Zoo is het begrijpelijk, waarom de bevolking van Aruba zelf voor deze onderneming *Neptunus* maar weinig sympathie gevoelt

Doch wat volgt daaruit? Vooreerst dat het visscherij–bedrijf op Aruba een zeer goed bestaan kan opleveren, omdat er altijd volop verkoop is voor de gevangen visch hetzij daar op het eiland zelf of hier op Curaçao.

Ten tweede, dat de „bestaande" visschers–vloot van Aruba lang niet voldoende is, om in de behoeften van *beide* eilanden te voorzien. Dit is dus wel het beste bewijs, dat die vloot noodzakelijk moet worden uitgebreid, om aan alle aanvragen te kunnen voldoen.

Berichten uit de Kolonie.

De „Estelle"

De laatste heenreis van onze Gouvernementschoener *Estelle* naar de Bovenwindsche Eilanden is zeer ongunstig geweest. Niet zoozeer wat den duur betreft. Een normale reis is 8 dagen. De laatste reis was 12 dagen tot St Martin. Doch dit was nog niet de slechtste. Een der vorige reizen nam 15 dagen in beslag. Wat deze laatste reis zoo ongunstig maakte, was de hevige storm, die de *Estelle* heeft meegemaakt. Twee dagen lang moesten alle luiken gesloten en de passagiers beneden blijven. Twee dagen en twee nachten lang is de bemanning zonder rust in de weer geweest, om het schip door den storm heen te helpen. Op den 10den dag der reis, was de bemanning dan ook zoodanig uitgeput, dat de kapitein besloot St. Thomas binnen te loopen, om het scheepsvolk wat op verhaal te laten komen en een hoogst noodzakelijken rustdag te geven. Eerst na 12 dagen kwam men behouden op St. Martin aan. Onze redacteur, de Eerw. Pater Wahlen, die in gezelschap van Mgr. M. G. Vuylsteke, deze reis meemaakte, opent in dit nummer het verhaal van dezen tocht.

Minister Pleyte.

Naar wij vernemen, is hier het bericht ontvangen, dat Mr. Pleyte, Minister van Koloniën, weer het Bestuur van zijn Ministerie hervat heeft.

Consuls.

Aan de volgende Heeren Consuls is door Venezuela het *exequatur* verleend:

C. C. de Brot, vice–consul, thans benoemd tot consul der Nederlanden te Pto. Cabello voor de Staten Carabobo, Lara, Yaracuy en Zamora;

H. C. J. Muskus, benoemd tot consulair agent der Nederlanden te Barquisimeto en

B. A. Prince, benoemd tot consulair agent der Nederlanden voor Tucácas en den Staat Yaracuy.

Koloniale Raad.

In de zitting van den Kolonialen Raad van ll. Donderdag waren alle leden tegenwoordig, behalve de Heer Edwin Senior met kennisgeving dat hij zich voor eenige weken naar Carácas heeft begeven.

Deze vergadering was bijeen geroepen ter verkiezing van candidaten voor de vervulling der vacatures wegens de periodieke aftreding in Mei a. s. van de Heeren Mordy S. L. Maduro, F. W. P. Winkel en Ed. S. Lansberg.

Alvorens tot verkiezing over te gaan, verzocht de Voorzitter, in geval eenige leden mochten voornemens zijn hun stem op hem uit te brengen, zulks niet te doen, daar hij niet meer voor herkiezing wilde in aanmerking komen.

De ondervoorzitter alsnu het woord verkrijgend, gaf namens den Raad de verzekering dat hij zijn besluit met leedwezen verneemt. Wetend, dat zijn besluit onwrikbaar vaststaat, zal hij geen poging aanwenden, om hem daarvan af te brengen. Slechts noode zal de Raad den Heer Maduro als lid en voorzitter missen.

De ondervoorzitter wil nog geen woord van afscheid spreken, daar de Heer Maduro nog tot Mei de zittingen van de Raad blijft bijwonen.

Hierna vroeg ook het lid Zeppenfeldt het woord, om zich geheel bij dat woord van waardeering aan te sluiten. De Heer Z. als lid van den Raad reeds meer dan 10 jaar onder en met dezen voorzitter samenwerkend, kan getuigen hoezeer de Heer M. ondanks hoogen leeftijd en geknakte gezondheid steeds met opgewektheid en toewijding zijn taak vervuld heeft. Spreker deed het leed, dat de voorzitter zoo menigmaal om gezondheidsreden in het buitenland vertoevend, de zittingen van den Raad niet kon leiden. Het spijt hem, dat de voorzitter ontslag gaat nemen, dat de Raad voortaan zijn leiding, zijn voorlichting, zijn adviezen zal moeten missen en hoopt dat de Goede God nog lang hem in gezondheid moge sporen om op andere wijze in het belang der Kolonie werkzaam te kunnen blijven.

De Voorzitter ten zeerste onder den indruk dezer waardeerende woorden, dankt den Raad en verzekert dat hij gedurende de 22 jaren dat hij lid was van den Raad, waarvan 15 jaar als voorzitter, steeds de meeste welwillendheid van zijne medeleden mocht ondervinden. Daarvoor brengt hij zijn oprechten dank. Zijn gezondheidstoestand dwingt hem zijn ontslag te nemen. Doch het zal voor den Raad een aanwinst zijn, wanneer de tegenwoordige ondervoorzitter, naar hij vast vertrouwt, in zijn plaats als Voorzitter zal benoemd worden.

Tot 1ste Candidaten werden gekozen voor vacature Mordy Maduro: de Heer S. M. L. Maduro met 9 stemmen.

Voor vacature Winkel: herkozen met 11 stemmen.

Voor vacature Lansberg: herkozen met 11 stemmen.

Als 2e Candidaten voor dezelfde vacatures respectievelijk de Heeren David de Marchena Jr. C. G. de Haseth Czn. en D. A. Correa.

Commandant Appel.

Onze onvermoeide Commandant Appel, die den 1sten Januari l.l. reeds 17 jaren als Commandant van ons politiecorps in functie was, herdenkt morgen den dag, dat hij voor 35 jaar in Gouvernementsdienst trad. Men zou het niet gelooven, dat onze kranige Commandant reeds zooveel dienstjaren achter den rug heeft.

Onze gelukwenschen!

La Veloce.

De Italiaansche stoombootmaatschappij *La Veloce* heeft pech Juist een jaar geleden strandde op de kust van Hato de *Bologne* Eenige maanden geleden moest wegens den oorlog de dienst gestaakt worden En nu gelukkig bij het begin dezes jaars de dienst weer kon hervat worden, komt de Jobstijding, dat de *Siena* die den dienst weer zou openen, en deze maand hier kon verwacht worden, op de reis hierheen, op de kust van Engeland gestrand is. Gelukkig zijn daarbij geen menschenlevens te betreuren. Het agentschap maakt nu bekend, dat een groote boot, de *Europa*, een schip van 7870 ton, in het begin van Februari hier kan verwacht worden. Wij kunnen de booten van *La Veloce* niet missen. Het is tegenwoordig de eenige lijn, die van hier op Colon vaart.

Een Engelsche Oorlogsboot.

Zondagavond tusschen 5 en 6 uur vertoonde zich, komende uit het Westen, een Engelsche kruiser met 4 schoorsteenen, op vrij grooten afstand van onze haven. Later verdween hij in Zuidelijke richting. Vermoedelijk was het de *Sydney*, die in den laatsten tijd te zamen met de Fransche oorlogsboot *Descartes* in de omstreken van Porto Rico gekruist heeft De *Sydney* is dezelfde, die de *Emden* bij de Cocoseilanden in Oost-Indië in brand geschoten heeft.

Regen.

Wij treffen het dit jaar in de maand Januari buitengewoon gunstig met den regen. Zoo slecht als 't in de laatste maanden van 't afgeloopen jaar was, zoo goed is het nu. Het zijn wel geen lang aanhoudende regens, maar toch voldoende om alles frisch en groen te houden. Wanneer deze regens nog eenigen tijd aanhouden, is er alle kans, dat dáár waar geplant is, nog zeer veel van den oogst terecht zal komen.

Ook een Nederlandsche Jaarmarkt.

In navolging der *Leipziger Jahrmesse*, waarover wij de vorige week schreven, is nu ook in de vereeniging *Nederlandsch Fabrikaat* het plan opgekomen tot het organiseeren van een Nederlandsche *Messe*, zooals die voor Duitschland jaarlijks te Leipzig wordt gehouden en sinds het uitbreken van den oorlog ook in Engeland is georganiseerd en in Maart a.s. eveneens in Frankrijk te Lyon zal worden gehouden.

Het is de bedoeling op die jaarmarkt een geheel volledig beeld te geven van de Nederlandsche nijverheid op alle gebied en aldus de inlandsche industrie en haar relaties, ook met het buitenland, te bevorderen.

Deze Nederlandsche jaarmarkt zou dan in het midden des lands, en wel te Utrecht, worden gehouden.

Boekenschouw.

Een Lelie in 't Verborgene door R. Bouman S. J. prijs 0,30. Uitgave van C. L. van Langenhuijzen. Amsterdam.

Een klein, maar keurig boekje, eenige korte, doch treffende levensbijzonderheden schetsend van een uitverkoren heldhaftige ziel, eerst in Juni van het vorig jaar te Amsterdam overleden.

Religieusen en godvruchtige katholieken zullen er een krachtigen prikkel in vinden de veelvuldige Communie met nog meer ijver en overtuiging te beoefenen.

Overstrooming in Noord-Holland.

De tijdingen sinds Dinsdag uit het Moederland ontvangen, wettigen het vermoeden, dat Holland door een ramp van buitengewoon grooten omvang getroffen is.

Voor zoover uit verschillende kabelberichten valt op te maken, zijn de zeedijken langs de Zuiderzee in Noord-Holland op verschillende plaatsen doorgebroken en is het omliggende land ondergeloopen. Purmerend, Edam, Volendam en Monnikendam staan geheel onder water. Nog voor andere dijken bestond groot gevaar voor doorbraak. Ook groote schade werd op Texel en in de provincie Groningen door overstroomingen aangericht. Daar ook langs de mondingen van de Schelde groote overstroomingen hebben plaats gegrepen, schijnt de veronderstelling voor de hand te liggen, dat de ramp door een hevigen Wester of Noord-Wester storm is veroorzaakt. De telegrammen spreken evenwel niet van een storm. Tegelijkertijd worden ook hevige overstroomingen gemeld langs de Maas. Vele lijken zijn reeds aangespoeld van personen die voor den plotseling opkomenden vloed niet meer konden wegvluchten. De Koningin bezocht persoonlijk de plaatsen door de ramp geteisterd. Van Prins Hendrik wordt gemeld, dat deze het eiland Marken bezocht, dat gedeeltelijk was ondergeloopen. De berichten van gisteren waren nog zeer verontrustend.

Officieele Berichten.

De heer F. Stel is aangewezen om het hoofd der Hendrikschool bij ontstentenis te vervangen en Mej. J. S. G. Spit om het hoofd der Wilhelminaschool te vervangen.

Johannes Melano is tijdelijk aangesteld als hulpopzichter bij den vuurtoren aan de Noordwestpunt van Bonaire.

Aan den kommies 2de klasse der belastingen alhier C. M. Nuboer is tot verder herstel van gezondheid drie maanden verlofsverlenging verleend.

Aan de examencommissie voor 1915 is dank betuigd voor de door haar bewezen diensten en voor 1916 is de examencommissie benoemd, de Inspecteur van het onderwijs tot lid en voorzitter en tot leden Mevr. N. J. C. van Breemen–Krijt en de heeren F. J. A. van den Donk, F. van den Kerkhof, W. C. J. van Leeuwen, F. Stel en C. F. Zebregs en tot leden plaatsvervangers de heeren A. Steggerda, A. C. Vermeulen en H. J. Vooren.

Aan den beambte ter Administratie van financëin B. Q. van der Veen Zeppenfeldt is op zijn verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

De klerk ter bureele van den Directeur der Openbare Werken Ph F. de Haseth PLz. is overgeplaatst naar de Administratie van financiën, en eervol ontheven van de functiën van Yker; en de klerk J. H. Perret Gentil, werkzaam ter Administratie van financiën, is overgeplaatst naar het bureel van den Directeur der Openbare Werken en tijdelijk belast met de functien van Yker.

Posterijen.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven

Presidente del Club de Ajedrez, Carmen Bello, Bernades L Berslek, Benzecre e Beumergin, Alfredo Bruning, Sara Dagnino, Maltida Daal, Arestina Enriques F Ferro & Co., Auhles Fray, M. A. Henriquez, Englentina Jamboos, Rafael Leon, Heries Mahteo, Gunnar Norrman, Concepcion Nl.

HAVEN-NIEUWS
VAN 15 JAN. – 29 JAN.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Maracaibo	P W Johnson	16 Jan	New-York	16 Jan	Maracaibo
Nickerie	N C v Baaren	20 „	New-York	20 „	La Guayra
Merida	A Johanson	16 „	Maracaibo	16 „	La Guayra
Merida	A Johanson	19 „	La Guayra	20 „	Maracaibo
Maracaibo	P W Johson	20 „	Maracaibo	20 „	New York
Philadelphia	G W Goodman	20 „	New-York	20 „	La Guayra
Nickerie	N C v Baaren	23 „	La Guayra	24 „	Amsterdam
Philadelphia	G W Goodman	26 „	La Guayra	26 „	New-York
Merida	A Johanson	26 „	Maracaibo	26 „	Maracaibo
Zulia	S. S Morris	29 „	New York	29 „	Maracaibo
Oranje Nassau	D Hansnoot	29 „	Amsterdam	30 „	New York
Manuel Calvo	J Bonet	17 Jan	Colon	17 Jan	Barcelona
Silvanian	Calvert	20 „	Liverpool	20 „	Pto Colombia

Schoeners	Aankomst	van	Schoeners	Vertrek	naar
Nib H	15 Jan	Bonaire	*Frieda H*	15 Jan	Maracaibo
Clicia V	16 „	Maracaibo	*Rita Otilia*	16 „	Vela de Coro
9 de Abril V	16 „	Maracaibo	*Virginia H*	17 „	Vela de Coro
Abeona H	16 „	Maracaibo	*Maracaibo*	17 „	Maracaibo
Meteor H	16 „	Maracaibo	*MariaLeoncita*	19 „	Sta Marta
MariaLeoncita	17 „	Aruba	*Samso D*	18 „	Maracaibo
Estelle H	18 „	IslBarlov	*Nib*	19 „	Bonaire
Pluma de Oro V	18 „	VeladeCoro	*Refugio*	19 „	Aruba
Refugio H	19 „	Aruba	*Rosa Maria H*	19 „	Aruba
Rosa Maria	19 „	Aruba	*Gacela H*	20 „	Maracaibo
Carlota H	19 „	Maracaibo	*29 de Agosto*	17 „	Rio Hacha
Virginia H	20 „	VeladeCoro	*Perla de Ozama*	21 „	Sto Domingo
Diana V	21 „	VeladeCoro	*9 de Abril*	20 „	Maracaibo
			Pluma de Oro	21 „	Vela de Coro

Eind Januari of begin Februari wordt 't Italiaansch SS. **EUROPA** (7870 t) verwacht. Komende van *Génova*.

28 of 29 Jan. wordt 't Engelsch SS. **COLONIAL** alhier verwacht van de Leyland Line Komende van Liverpool.

Burgerlijke stand.

Opgaaf van het aantal geboorten, sterfgevallen en huwelijken, welke hebben plaats gehad gedurende de maand Dec 1915

	Geboorten. M. gesl.	Vr. gesl.	in echt	b. echt	Overleden M. gesl.	Vr. gesl.	Aangegeven. Levenl.	Huwel.
Stadsdistrict	13	11	8	16	19	16	2	9
2e. district	14	9	14	9	2	3	2	5
3e. district	13	6	11	8	6	2	0	2
4e. district	3	4	5	2	1	2	0	0
5e. district	7	6	11	2	0	0	1	1
Totaal.	50	36	49	37	28	23	5	17

cia, Clementina Petronella Meyer, Maria Pauw, Corlastie Pietersz, Elias F. Pietersz, Etruda Reina, Victor M. Reira, Jorge Sanchez Salazar, Johana Steba, Asdrubal Urdaneta.

Drukwerken: Jose J. Cabrera 2, Consul de Bulgarie 2 Tedra Freups, J. C. Kwast, Juan Ga Taragas.

Een drukwerk zonder adres inhoudende eenige exemplaren van de „Ford Times."

Een dito inhoudende een catalogus van Belles Hess & Co.

Regenval

Gedurende de maand Nov.

	m.M.
Fort Amsterdam	49.6
Westpunt	52.4
Plantage Siberië	33.
Dokterstuin	64.
Hoffi Abao	27.3
Kl. St. Martha	46.8
Cas Chikitoe	26.
Sta. Maria	40.8
Plantage Gr. St. Joris	25.
Wilhelmina-tuin	35 3
Sta. Rosa	31.
Beekenburg	39.3
Noordkant	63.

Muziekuitvoering.

PROGRAMMA.

om 7½ uur Overzijde.

1. Uit Mine Stromtid — Marsch — Reckling
2. Ouverture du Pirate — G. Bellini
3. Amoureuse — Valse — R. Berger
4. Don Juan — Selection — W Mozart
5. Gascogner — Marsch — F. Suppé
6. Selection sur Ernani — C. Verdi
7. Dans la Nuit Calme — Rêverie pour Flute — L. Guenoud
8. Feliz Cumpleaños — Valse — N. N.

Marktbericht van den Curaçaoschen Handelsbond.

Van 21 Jan. 1916.

AARDNOTEN (Pindas) per KG.........	—
ZOUT per vat van 180 K.G.........	f 0.80
DIVIDIVI per K.G........................	„ 0.06½
ORANJESCHILLEN per KG. 1st kw.	„ 0.40
id. per KG. 2e kw.	„ 0.30
HUIDEN per K.G........................	„ 0.70
GEITENVELLEN per K.G..	„ 0.80
WOL per K.G........................	„ 0.10
SCHAPENVELLEN per stuk.........	„ 0.50
BEENDEREN per K.G....................	„ 0.02
RECINUS-ZAAD per K.G..............	„ 0.05
STROOHOEDEN (hippijapa).	
Kwaliteit No, 1............per dozijn	„ 8,12½
„ „ 1 (gebleekt) „ „	„ 3.25
„ „ 2 „ „	„ 5.
„ „ 3 „	„ 6.12½
„ „ 3 „ „	„ —
„ „ 4 „ „	„ 7
„ „ 5 „ „ OLA	„
„ „ 6 „ „	„ 8
„ „ 7 „ „	„ 9
„ „ 8 „ „ OLA	„ 7.20
„ „ 9 „ „	„ 12.50
„ „ 10 „ „ OLA	„
„ „ 11 „ „	„
„ „ 12 „ „ OLA	„
„ „ 13 „ „	„
„ „ 14 „ „ OLA	„
„ „ 15 „ „	„
„ 1 van 25 c.M. of minder f.	
STROOHOEDEN (latal):	
Kwaliteit per dozijn........................	f 1,12½

Geboorten en Overlijden, op Aruba in 1915.

GEBOREN.

	MG.	VG.	Totaal
Stadsdistrict.	28	11	39
1e. „	9	9	18
2e. „	32	28	60
3e. „	31	20	51
4e. „	23	16	39
			207

OVERLEDEN.

	MG.	VG.	Totaal
Stadsdistrict.	24	27	51
1e. „	14	19	33
2e. „	45	34	79
3e. „	54	51	105
4e. „	17	15	32
			300

Huwelijken 27.

Scheepvaartverkeer op Aruba in 1915.

Binnengekomen zeilschepen

AANTAL	BRUTO	NETTO
336	27.059	26.117

Vertrokken schepen.

AANTAL	BRUTO	NETTO
361	26.165	23.850

In 't 4e. Kwartaal van 1915 werden van Aruba naar Curaçao verzonden 1.279 Liter boonen.

In de 12 eerste dagen van 1916 zijn van Aruba reeds naar Curaçao verzonden. 1995 Liter boonen.

Dankbetuiging.

Ontvangen No. 9 van *America-Latina* en *Correspondencia etc. respecto a la Ejecucion de Miss Cavell en Bruselas* van de firma JONES, alhier.

Eveneens een prachtige wandkalender van *The Standard Oil Cloth Company*, waarvan de Heer ABRAM DE SOLA agent te dezer stede is.

En nieuwe tijdtafels loopend van Januari tot Juni 1916 van de stoombooten van de K. W. I. M.

Nederland.

Om de Kaap.

De directie van de Stoomvaart-Maatschappij *Nederland* en van den *Rotterdamschen Lloyd* hebben besloten, om voorloopig de Suezkanaal-route te laten vervallen en daarvoor die om de Kaap in de plaats te stellen

De uitgaande booten zullen van Januari af de nieuwe route volgen, terwijl thuiskomende, het eerste stoomschip op 23 December van Batavia langs de Kaap zal gaan. Moeilijkheden met de inneming van kolen zoowel aan het Suezkanaal als te Aden en Perim, waar de benoodigde hoeveelheden niet meer gegarandeerd worden aanwezig te zijn, moeten als oorzaak gelden voor dit besluit.

De vrachtbooten van beide Maatschappijen zullen echter voor wat de uitgaande dienst betreft zooveel mogelijk door het Suezkanaal reizen.

Wegens de steeds afnemende uitgaande lading kan aan deze schepen bij vertrek uit Holland zooveel steenkolen worden verstrekt, dat zij daarmede vrijwel het geheele traject Holland-Colombo kunnen afleggen.

Op gelijke wijze zal met de thuiskomende vrachtbooten kunnen worden gehandeld, indien althans in Indië door de schepen een voldoende hoeveelheid steenkool aan boord kan worden genomen, om daarmede Algiers of Gibraltar te bereiken.

Buitenland.

Uit Rome.

Eenigen tijd geleden zond de H. Vader 25,000 kronen voor de geteisterde Poolsche bevolking.

Henryk Sienkiewicz, de beroemde schrijver van *Quo vadis*, heeft nu een brief van dankbetuiging gezonden aan ZEm. Kard. Gasparri, waarin hij den dank uitdrukt der Poolsche bevolking:

„Dank zij den H. Vader, zegt de groote schrijver, zijn duizenden kinderen den dood ontrukt geworden, duizenden menschen hebben weer moed en levenskracht ontvangen.

Welk ook het eindresultaat zij van de inschrijving door den Paus geopend voor Polen, onze dankbaarheid is onsterfelijk, en wij zullen de zekerheid hebben, dat men 't eerst tot den H. Stoel zijn toevlucht moet nemen in lijden en rampen. Polen is altijd innig katholiek geweest. Zijn geloof heeft aan de grootste beproevingen weerstand geboden, maar de vaderlijke goedheid van den H. Vader en de liefde welke Hij bewijst aan ons bemind vaderland, maken ons zijn persoon nog beminnelijker en eerbiedwaardiger.

De naam van Benedictus XV wordt met liefde en teederheid aangeroepen in elk huis van ons uitgestrekt land, thans door bloed en tranen gedrenkt. Alle oogen zijn op den H. Vader gericht en indien ook de geheele wereld Polen aan zijn lot overliet, zou dit land nog een beschermer vinden in den besten en liefderijksten der Vaders

Geve de Voorzienigheid, dat Polen eerdaags niet met woorden, maar met daden, zijne dankbaarheid kunne bewijzen!

Een reserve-luitenant van het Oostenrijksche leger, Hans Handers, heeft een brief gezonden aan den H. Vader, om Z. H. te bedanken voor Diens bemoeiingen, welke geleid hebben tot uitwisseling der tot den dienst onbekwame soldaten.

Hij schrijft:

„Heiligheid! De ondergeteekende veroorlooft zich, ook in naam van honderden Oostenrijksche soldaten, die sedert korten tijd uit de gevangenschap in Siberië verlost zijn en in het vaderland terugkeerden, aan Uwe Heiligheid de nederigste dankbetuigingen aan te bieden.

„Aan uwe vaderlijke goedheid zijn wij het verschuldigd, onze wonden te kunnen heelen in het vaderland.

„Zonder Uwe goedheid en vaderlijke liefde zouden we tot het einde van den oorlog in gevangenschap gebleven zijn en velen van ons zouden het vaderland niet teruggezien hebben.

„Ik verzoek Uwe Heiligheid nogmaals mijne diepgevoelde dankbetuiging te aanvaarden en zou gelukkig zijn, een antwoord te bekomen."

De H. Vader heeft den officier een welwillend antwoord doen toekomen.

De militaire positie van Egypte.

Jhr. A. v. G., de militaire medewerker van *De Tijd* schrijft:

Op vele plaatsen vindt men tegenwoordig beschouwingen over een aanstaanden opmarsch van Centralen en Turken naar Egypte en naar bericht wordt heeft niemand minder dan de bekende Duitsche publicist, generaal Bernhardi, Cairo aangewezen als eerstvolgend aanvalsdoel voor de tegenstanders van de Entente.

Een succesvolle aanval op Egypte zou in de eerste plaats het aanzien van Engeland geweldig doen dalen, vooral in de Mohammedaansche wereld. Het zou o.a. in Britsch-Indië onberekenbare gevolgen na zich kunnen sleepen, waarvan wij de draagwijdte nog geenszins vermogen te overzien.

In de tweede plaats echter zou het Suezkanaal als eerste offer van dien aanval kunnen vallen en dat dit voor Engeland een onoverkomelijk verlies zou zijn, blijkt het beste uit de volgende statistiek, die wij aan een „Times"-artikel ontleenen.

In 1911 voerden naar Engeland in:

Noord-Amerika 54 millioen centenaars.

Zuid-Amerika 24 millioen centenaars.

Totaal 78 millioen centenaars, welke door het Suez-kanaal niet kwamen.

Rusland, Roemenië en Turkije 64 millioen centenaars, waarvan in de gegeven omstandigheden, maar bitter weinig zal binnenkomen.

Australië 15 millioen centenaars.

Indië 25 millioen centenaars

Totaal 40 millioen centenaars, welke door het Suez-kanaal moeten vervoerd worden.

Het is duidelijk dat deze laatste 40 millioen thans aanmerkelijk zullen zijn uitgebreid, o.a. door een groote hoeveelheid Indische en Australische troepen en krijgsvoorraden.

Uit deze getallen moge duidelijk blijken, wat een slag het voor Engeland zou beteekenen, als de zeeweg door het Suez-kanaal werd afgesneden.

Dat Engeland dit zelf ook wel begrijpt, blijkt overtuigend uit de mededeeling, dat in Saloniki maar 10 à 20,000 Engelsche troepen geland zijn, omdat men Egypte niet van troepen kan ontblooten.

De troepen die Engeland in vredestijd onmiddellijk ter beschikking heeft, vindt men te Gibraltar, te Malta en in Egypte zelf. Al kan men thans Gibraltar niet geheel van troepen ontblooten, veel behoeft men er niet te laten, want de verdediging van de Straat van Gibraltar kan, nu Duitschland geen groote schepen meer buiten de Oost-zee heeft, gevoeglijk aan de marine worden overgelaten.

De bezetting van Gibraltar bestaat in vredestijd uit twee bataljons infanterie en zeven compagniën artillerie, totaal 3900 man.

Malta heeft een garnizoen van vijf bataljons infanterie en acht compagniën artillerie, totaal 7500 man.

Het leger in Egypte bestaat uit pl.m. 6000 man Engelsche troepen en 18000 man Anglo-Egyptische troepen. De Engelsche troepen tellen vijf bataljons infanterie, een regiment cavalerie, een rijdende batterij, benevens de noodige hulpdiensten. De Anglo-Egyptische troepen bestaan uit negen Egyptische bataljons, zeven Soedaneesche bataljons, een Arabisch bataljon, vijf eskadrons cavalerie, vijf escadrons kameelruiters en acht veldbatterijen. Aan het hoofd van de troepen in Egypte staat een Engelsch officier.

Aldus beschikt Engeland in het bekken van de Middellandsche Zee over ruim 35,000 man troepen.

Deze troepen zijn voldoende voor vredesdoeleinden, waaronder wij hier verstaan het bevestigen van Engelands macht en het vormen van een eerste reserve met het oog op eventueele gebeurtenissen in Britsch-Indië. Zij zijn in de verste verte niet toereikend om Egypte te verdedigen tegen den aanval van een land als Turkije met 1 à 1,5 millioen strijders, versterkt wellicht door belangrijke contigenten Centralen. Engeland zal de strijdkrachten in Egypte dus zeer belangrijk versterkt hebben. Ook is een gunstig verloop van de operatiën op het Balkanschiereiland voor Engeland van het hoogste belang, want indien de Centralen ongestoord gebruik kunnen maken van de verbinding met Konstantinopel, wordt daardoor de kans voor een aanval op het Suez-kanaal vergroot.

De Turken toch hebben dezen aanval reeds tevergeefs beproefd en het is niet aan te nemen, dat zij zonder Duitschen drang, daar nogmaals toe zullen overgaan. Bovendien kunnen de Centralen voor deze operatie, technische hulpmiddelen verschaffen, die de Turken ontbeerden. De opmarsch naar het Suez-kanaal loopt voor een deel door de woestijn. Slechts twee goede wegen naderen het Kanaal, n.l. langs de Middellandsche Zee van El Arisch naar Port Said en langs de Roode Zee van El Akaba naar Suez.

Bij de verdediging van het Suez-kanaal houde men wel in het oog, dat dit uitsluitend door Engelsche troepen zal moeten geschieden en dat men daarbij niet kan rekenen op veel steun van de artillerie van de vloot.

Komt de aanvaller toch met moderne verdragende artillerie opzetten, dan zullen de oorlogschepen niet in het Kanaal kunnen blijven liggen, want ze missen daar de noodige manoevreerruimte. Snelle bewegingen vormen voor schepen het voornaamste middel om treffers te ontgaan, zoodat zij in dat smalle Kanaal zeer veel kans zouden hebben, om door de landartillerie in den grond geschoten te worden.

Ons oordeel over de vraag, of het werkelijk nog tot een nieuwen aanval op Egypte komen zal, zullen wij opschorten, totdat de gebeurtenissen op den Balkan zich verder ontwikkeld hebben.

Zeker is het echter, dat een dergelijke operatie den Centralen en Turken niet zal medevallen.